ORAIN ARTE ARGITARATUTAKO KAPITULUAK

1.- TEKLADUN AEROFONOAK
2.- TEKLADUN KORDOFONOAK
3.- METALEZKO AEROFONOAK
4.- ZUREZKO AEROFONOAK
5.- HARI IGURTZIZKO KORDOFONOAK

HOTSAK SORTZEN

TEKLADUN AEROFONOAK

ZER DA HOTSAK SORTZEN?

HOTSAK SORTZEN bideo-serieak gaur egun musikaren munduan erabiltzen diren musika-tresnak, taldeka sailkaturik, ikaslegoari erakutsi nahi dizkio eta bere helburu nagusia ikaslego horri musikaren alderdi honen ulermena erraztea eta laburbiltzea litzateke.

Bideo-seriea musika ematen duen irakaslea bere eguneroko lanean laguntzeko tresna osagarri bat eskaintzeko asmoz eratu da. Horrela berak eskuartean dituen bestelako bitartekoak, liburuak, musika-tresna bidezko ekimenak, audizioak e.a. HOTSAK SORTZEN bideo-serieaz indartu eta aberastu egin ahal izango ditu.

Musika-tresnak sailkatzerakoan erabili den hiztegia orohar, C.Sandis-ek 1914. urtean proposatu zuenari jarraikiz osatu da. Dena dela irakasleak ikusi beharko du zein hiztegi komeni zaion, orain arte arabili duena kontuan hartuta. Hala ere interesgarria litzateke ikaslegoarengan antzinako formei buruzko jakinahia piztea. Izan ere gaur egun arruntki erabiltzen diren hainbat hitzek, orduko oroitzapena baitakarkigute. Besteak beste "telefono", "fonoteka" eta horrelakoak.

NOIZ ETA NOLA ERABILI HOTSAK SORTZEN

Hots eta doinuak sortzen duten musika-tresnei buruzko lan didaktiko hau, HOTSAK SORTZEN bataiatu duguna, Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan diharduten taldeentzat pentsatua dago. Adierazpen Instrumentala izenburua duen Atal Nagusian legoke eta honen barruan Bigarren Edukin Multzoan "Adierazpena eta Komunikazioan" alegia.

Bideo-serieari heldu aurretik komenigarria litzateke ikaslegoa apur bat prestaturik izatea. Horretarako, modu enpirikoan bada ere, irakaslearen hitzaldiak medio, ikaslegoa musika-tresna eta hotsen berezitasun fisikoen berri izan dezan saiatuko gara lehenbizi. Gero, ezaguera enpiriko horretatik egoera kognoszitibora iragan daitezen ahaleginduko gara, Bigarren Edukin Multzo hau eta Hirugarrena "Musika Historian" dioena erlazionatuz.

SERIEAREN EDUKIN OROKORRAK

Bideo bakoitzak eremu historikoan aurkeztuko ditu musika-tresnak, garaian garaiko moda eta estiloen eboluzioak beraiengan sortutako aldaketak erakutsiz bai teknikoki bai apaingarrietan. Musika-tresna ezberdinak ikusteak "Hotsak nola sortzen diren" erakustea du xede. Gai honek berebiziko zailtasunak ditu hainbat kasutan, esate baterako organoan. Horregatik, nahitaezkoa da instrumentuak zehatz mehatz ikustea eta entzutea guzti hori ulertzeko. Horra hor ikus-entzutezkoen papera.
Bideoan kontu handiz ukitzen den beste alderdi bat zera da: musika-tresna bakoitzari dagokion toki fisikoa eta ingurunea. Azken hauek aldaketa nabarmenak ezagutu dute historian zehar, garaia, giroa eta musika-tresnaren erabileraren arabera.

HELBURU OROKORRAK

1.- Musika-tresna bakoitza berezko dituen doinuak medio ezagutua izan dadin lortzea.
2.- Doinua eta doinu hori ekoizten duen musika-tresna erlazionatzea. Horrekin batera doinua sortzeko modua eta forma musika tresnarekin erlazionatu.
3.- Musika-tresna bakoitzak historian bete duen lekua kokatzea.
4.- Doinuaren berezitasunak ezagutu, aurreko esperientzia musikaletan jasotako ezagueraz baliatuz.
5.- Musika-taldeen barruan instrumentuak bereiztea. Lan hau musikagile kopuru ezberdinez osaturiko musika taldeekin egingo dugu.
6.- Musika-tresnak ikaslearen ingurune hurbilarekin erlazionatu.
7.- Mendebaldeko musika-talde garrantzitsuenen ezagutza. Baita norberaren herri ingurukoak ere.

BIGARREN HELBURUAK

1.- Entzumena garatzea.
2.- Doinuaren berezitasunak partitura batean nola adierazten diren ezagutzea.
3.- Doinuaren ezaugarri guztiak sor dezaketen instrumentuak sortzea.
4.- Musika eta natura elkartzea. Manifestazio hau nola ematen den erakustea instrumentuetan. Esaterako organoak badu "txori kantua" izeneko erregistro bat.

JARRERAZKO HELBURUAK

1.- Talde lana bultzatuz, taldeari buruzko balorazioa eta errespetoa landu.
2.- Errespontsabilitatearen garapena proposaturiko ekintzetan parte bizia hartuz.
3.- Atenzioa, obserbazioa, kontzentrazioa eta ixiltasuna biztu, inguruan dutenaz ohartzeko (hotsak eta doinuak barne) biderik onenak baitira.
4.- Musika-lenguaiaren orokortasuna sentitzen saiatu munduko gizarte guztietan erabiltzen dela erakutsiz. Bestalde musikaren ahalmen terapeutikoen berri ere emango diegu.
5.- Taldeko beste lagunekiko izan behar dugun begirune eta errespetua garatu.

ARIKETAK

— Ikasleei ahal duten musika tresna guztiak klasera ekar dezaten eskatuko diegu. Material guzti hori familiatan sailkatuko dugu edo taldetan. Jarraian ikasleek musika-tresna bakoitzaz demostrazio bat egingo dute eta denen artean, musika-jolea eta entzuleen artean instrumentuaren ezaugarriak zehaztuko dituzte, beti irakaslearen gidaritzapean.

— Herrian edo hirian ematen diren kontzertuetara joatea nahitaezko ariketa da, bideo-serie hau modu egokian landu nahi bada. Kontzertu ostean, klasean, ikasleek ikusi duten orkestra, banda edo musika-taldea zatitu egingo dute doinu eta instrumentuen arabera.

— Bideo-seriean erakusten diren instrumentuak komeni da historikoki begiratzea. Horretarako, gure herriko zein gertuen dugun hiriko antzinako eraikuntza nahiz museoetara joatea aholkatzen da. Toki horietan erraz aurkituko ditugu antzinako musika-tresnen arrastoak. Elizetako estatua eta irudietan edota Arte Ederretako museoetako koadroetan.
Ariketa hau eginez gero, — MUSIKA - ARTEA - GARAIKO ESTILOA, erlazionatu ahal izango ditugu.

KAPITULUAREN GIDA DIDAKTIKOA

EDUKINA

—Lehen atala. Aurkezpena.
Kapitulua hiru atal nagusitan banatua duzu. Lehendabizikoan tekladun musika-tresnek orohar duten ezaugarrien berri ematen da. Horrezaz gain teklatua ezaugarri nagusitzat duten instrumentuak sailkatzeko kontuan hartu ditugun erizpideak adierazten ditugu.
Tekladun musika-tresnak beraz bi familiatan sailkatzen ditugu: AEROFONOAK ETA KORDOFONOAK.

—Bigarren atala. Tekladun Aerofonoak. Organoa.
Bigarren atal honetan, tekladun aerofonoen artean ezagutzen dugun musika-tresnarik garrantzitsuenaren berri ematen da. Ctesibiok, Erdi Aroan eraiki zuen organo hidraulikotik hasita gaur egungoa bitartean instrumentu honek ezagutu dituen aurrerapenak eta garapena historian zehar. Garaian garaiko gustoak e.a.
Horrezaz gain organoaren atal ezberdinen berri ere ematen da, teklatua, erregistroak, oinpekoak, hoditeria, aire emaleak eta sekretuaren berri alegia, horietako bakoitzak musika sortzerakoan betetzen duen funtzioa azpimarratuz. Bukatzeko aipamen berezia egiten da organo iberikoaz eta hodiak kokatzeko organo honek duen berezitasunaz.

—Hirugarren atala. Organoaren eratorriak.
Izenburuak dioen bezala atal honetan organoaren familiakoak diren beste musika-tresnen berri ematen da.
Bertan aintzinako Portatiboa eta Positiboa ikusi ahal izango ditugu eta berriagoak diren armonioa eta soinua.

GLOSARIOA

AEROFONO
KORDOFONO
PORTATIBO, POSITIBO
ERREGISTRO
LAUDUN, ZORTZIDUN...
HOTS-ANITZ
HODITERIA
FITADUN HODIAK, HODI BISELATUAK
SEKRETUA
(SOINU TXIKIA, TRIKITIXA, HILARABIKOA, INFERNUKO HAUSPOA...)

LIBURUAK

--El libro de la música--
V.V.A.A.
Parramon Institutoa

--Musicalia--
V.V.A.A.
Salvat, Iruña 1987

--Atlas de la música--
ULRICH, Michels
Alianza argitaletxea, Madrid 1982

--Diccionario Oxford de la música--
SCHOLES, Percy A.
Edhasa, Hermes, Sudamericana,
Barcelona, 1984.